

BYGGFORSKNINGEN

Särtryck 18:1964

SAMHÄLLSPLANERINGSFORSKNINGEN

inom Statens institut för byggnadsforskning

av *Hans Fog*

STOCKHOLM 1964

810 06/1.64

*Sambällsplaneringsforskningen
inom statens
institut för byggnadsforskning*

Av arkitekt Hans Fog

Särtryck ur PLAN 3:64

Sambällsplaneringsforskningen inom statens institut för byggnadsforskning

Av Hans Fog

En kortfattad redogörelse skall här lämnas för det arbete som pågår inom statens institut för byggnadsforskning inom ämnet samhällsplanering. Först dock några ord om föregående byggforskningsorgan, några tidigare utredningar, och institutets organisation.

Det första programmet för samhällsplaneringsforskning inom byggforskningen utarbetades av professor Uno Åhrén på uppdrag av statens kommitté för byggnadsforskning, inrättad 1942. Detta program framlades 1952¹. Under 50-talet kom en stor del av de föreslagna ämnena att behandlas. 1953 ombildades byggforskningsorganisationen till en statens nämnd för byggnadsforskning, SNB, vilken finansierades genom införande 1 januari 1954 av en särskild byggforskningsavgift. Inom planeringsutskottet vid SNB arbetade flera grupper med samhällsplaneringsforskning. Plangruppen behandlade samhällsplaneringsforskningens finansiering, drog upp riktlinjer för ett forskningsprogram mot bakgrunden av bebyggelseplaneringens organisation i Sverige och andra länder samt inventerade 1950-talets svenska planeringslitteratur. Plangruppens arbete publicerades 1961². Exploateringsgruppen behandlade exploateringskostnadernas variationer under olika förutsättningar, metoder för kostnadsberäkningar och efterkalkyler samt kostnadsjämförelser och kostnadsanalyser i olika planeringsled. En rapport om exploateringskostnader publiceras inom kort. Bostadsgruppen arbetade förutom med den enskilda bosta-

den även med bostadsområdets kollektiva komplement och bostadens markutrymmen³. Inom hustypsgruppen behandlades olika hustypers egenskaper och vissa analyser av kostnadsskillnader mellan hustyper genomfördes⁴. För att förvaltningsutskottet inom SNB skulle få material om de sociala och ekonomiska faktorernas betydelse för saneringsförutsättningarna gjordes studier av stadsbygdens differentieringsfaktorer⁵.

År 1960 omorganiserades den statliga byggforskningen. Anslagsfördelningen och forskningen förlades till två skilda organ, ett råd och ett institut. Det senare övertog SNB:s egenregiforskning.

På statens råd för byggnadsforskning vilar uppgiften att hålla sig underrättat om behovet av forskning och rationalisering, att verka för att forskning och rationalisering inriktas på viktiga uppgifter, att till institutioner och enskilda lämna bidrag till forsknings- och försöksverksamhet inom byggnadsområdet och att offentliggöra resultaten av den verksamhet rådet lämnar bidrag till.

För institutet anges i den av Kungl. Maj:t fastställda instruktionen följande

¹ Uno Åhrén: Undersökningar i samhällsbyggnadsfrågor. Stencil 1952.

² Forskning för samhällsplanering. 1961. Stencil samt Bilaga 1—3 till Plangruppens utredning om program för samhällsplaneringsforskning 1961. Stencil.

³ Lennart Holm, Erik Holm: Hem, arbete, grannar. Konsumentinstitutets skrift nr 4. 1958. Hans Fog. Flerfamiljshusens markutrymmen. BFR rapport nr 79. Sthlm 1961.

⁴ Nils Lindqvist: Husform och kostnader. Arbetsrapport 1962.

⁵ Carl-Gunnar Jansson. Stadsbygdens inre differentiering. Sthlm 1960.

beträffande verksamhetsområdet: »Statens institut för byggnadsforskning har till uppgift att bedriva sådan forsknings- och försöksverksamhet, som är ägnad att främja en rationell utveckling av planering, produktion och förvaltning inom byggnadsområdet.

Institutet bör företrädesvis inrikta sin verksamhet på sådana för utvecklingen inom byggnadsområdet väsentliga problem, vilka ej äro föremål för uppmärksamhet från andra forskningsinstitutioners eller enskilda forskares sida.»

Institutets ledning utövas av en styrelse bestående av sex ledamöter och av en föreståndare¹. Verksamheten finansieras dels — till huvuddelen — med anslag från rådet, dels genom uppdrag från statliga och kommunala organ och enskilda institutioner och företag. Utredningsverksamheten bedrivs inom fem forskningsgrupper, samhällsplanering, byggnadsplanering, material och konstruktioner, vvs-teknik och produktion. Varje grupp förestås av en forskningsledare. Till sig har varje grupp knuten en rådgivande grupp sakkunniga från den praktiska utövningen inom respektive fält². Sakkunniggrupperna sammanträder 4—8 gånger per år och diskuterar sin forskningsgrupps inriktning, program, delredovisningar, utredningsresultat och dessas spridning.

Till de nämnda forskningsgrupperna kommer en metodgrupp som internt biträder dessa i frågor om undersökningsplanering och statistisk bearbetning, mätteknik och ekonomisk analys, samt en informationsavdelning. Den senare svarar bland annat för de informationsblad institutet sedan 1962 utger. Dokumentationen av metoder och resultat sker i den rapportserie rådet publicerar.

Den sålunda 1960 inrättade samhällsplaneringsgruppen hade ingen direkt motsvarighet inom tidigare byggforskningsorgan. Under de gångna åren har

gruppen successivt byggts ut och bestod vid början av 1964 av nio personer³. Institutets totala personalstyrka var vid samma tid 75 personer.

Gruppen har hittills inriktat arbetet på empiriskt material och i begränsad omfattning gjort fältstudier, experiment, försöksverksamhet eller teoretiska konstruktioner av stadsbyggnadsuppgifter. Skälen till denna inriktning är dels att dokumenterat material om samhällsplanering är begränsat och explorativa studier därför nödvändiga för att erhålla material för hypoteser och programutformning, dels att de forskningsmetodiska erfarenheterna inom ämnesområdet är små. Den del av samhällsplaneringen byggforskningen arbetar med kan kortfattat sägas gälla åtgärder som avser att påverka markanvändningen eller syfta till ombyggande eller nybyggande av byggnader eller anläggningar. Ett gränsområde blir därvid de studier som behandlar de verksamheter som försiggår i bebyggelsen i den mån dessa ger upphov till behov av markanvändningsändringar, byggnader eller anläggningar. Primärt måste emellertid dessa områden behandlas av samhällsvetenskaperna. Samhällsplaneringsforskningen inom institutet gäller metoderna för genomförande av markanvändningsändringar eller förberedelserna i vid bemärkelse för ny- eller ombyggande. En viss överlappning i gränsområdet är med all säkerhet nödvändig och även önskvärd.

De samhällsvetenskapliga undersökningarna och på dessa grundade politiska och andra beslut övergår sålunda succes-

¹ Styrelsen: Harry Törnquist (ordf.), Sven Bergström, Boris Blomgren, Erik Dahlberg, Tage Jönsson, Gunnar Lindman. Föreståndare: Lennart Holm.

² Sakkunniggruppen för samhällsplanering: Sven Tynelius (ordf.), Louis Campanello, Per Holm, Ivar Jonsson, Göran Sidenbladh, Bengt Östnäs.

³ Forskningsledaren och fyra högskoleutbildade utredningsmän, varav en fastighetsekonom, en civilingenjör, en arkitekt och en samhällsvetare samt tre assistenter och en korrespondent.

KVARTEREXPLOATERINGSTAL - HUSHÖJD

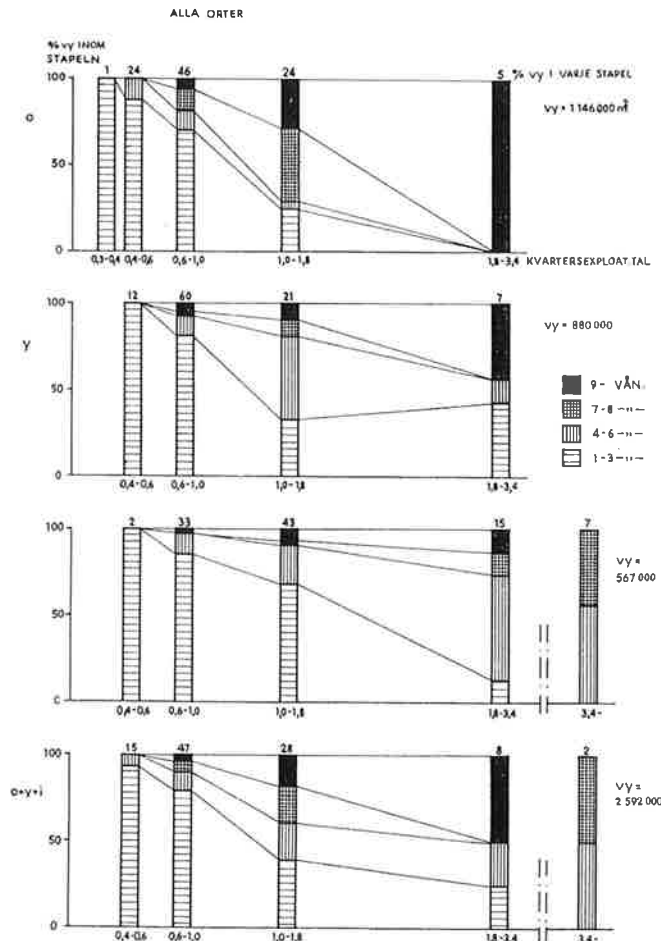
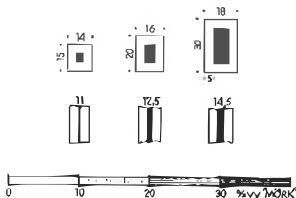

Fig. 1

VÅNINGSYTA MER ÄN 5m FRÅN FASAD - "MÖRK YTA"

KVARTEREXPLOATERINGSTAL - "MÖRK YTA"

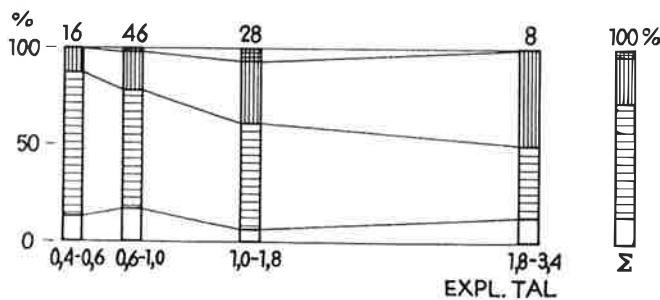

Fig. 2

Diagrammen (fig. 1) är hämtade från undersökningen om metoder att registrera detaljplaneringens innehåll och omfattning. De fyra figurerna visar sambandet mellan exploateringsstal och hushöjd. Det översta diagrammet gäller våningsyta i planer på tidigare obebyggd mark (o), nästa på tidigare bebyggda ytterområden (y) och det tredje planer i samhällenas innerområden (i). Det fjärde avser hela materialet. Samtliga diagram visar ett klart samband mellan kvartersexploateringsstal och hushöjd, särskilt markant på nyexploateringsområdena.

Diagrammet i fig. 2 visar sambandet mellan kvartersexploateringsstal och mörk yta. Med mörk yta menas här den våningsyta som ligger mer än 5 meter från fasad. Bilden över diagrammet exemplifierar andelen mörk yta av hela våningsytan i några olika hus typer.

sivt i en produktionsförberedelse där det rent tekniska arbetet för att kunna utforma goda produkter dels får utgå från erfarenheter av färdiga, i större eller mindre delar likartade produkter, och dels får transformera kunskaper från andra områden bl.a. medicin, psykologi och sociologi. För att få ett begrepp om hur de olika aktiviteterna i produktionsförberedelserna skall samverka fordras uppgifter om ordningsföljden i den tekniska gestaltningen.

Mot denna bakgrund har studier av hela planeringsförloppet blivit en väsentlig uppgift¹. Institutets uppbyggnad med de olika fackgrupperna representerade ger också gynnsamma förutsättningar att samarbeta om hur produktionsförberedelserna griper in i varandra och hur dessa förberedelser kan jämföras med den färdiga produkten². Dokumenterade erfarenheter av produkterna i bruk, byggnader, anläggningar, stadsdelar, samhäl-

¹ Hans Fog: Synpunkter på samhällsplaneringsforskning. PLAN 1962 nr 3.

² Institutets totala forskningsprogram är sammanfattat i: Lennart Holm: Planera byggbart, brukbart, hållbart, Institutets informationsblad 1962: 71.

len, är naturligtvis den avgörande faktorn för förbättringar men utan kunskap om tillblivelseprocessens detaljer kan inte dessa erfarenheter och andra kunskaper återföras till de punkter i processen där de egenskaper av funktionell, teknisk och ekonomisk natur bestäms som kunskaper-na avses att inverka på. Organiserad påverkan på innovationsförloppet och denna påverkans effektivitet är helt beroende av kunskapen om tillblivelseförloppets natur.

Något försök att inordna uppgifterna i ett enhetligt system eller i förhållande till andra ämnen skall här inte göras. I första hand skall de uppgifter som behandlas av samhällsplaneringsgruppen tas upp. Näraliggande arbeten inom andra grupper eller arbeten inom ämnet om vilka samarbete mellan grupperna råder skall beröras.

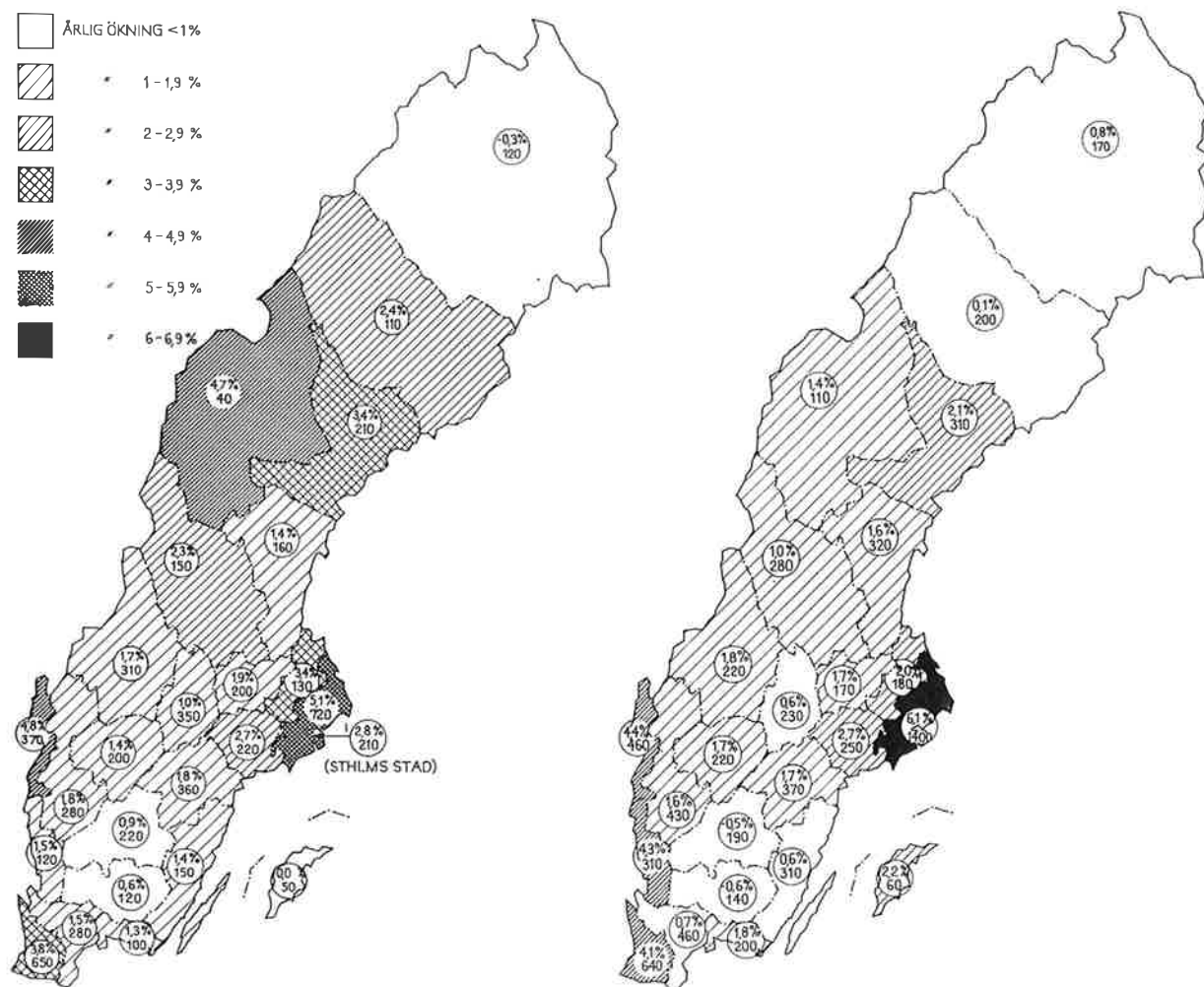
De tidigare nämnda undersökningarna om exploateringskostnader och flerfamiljshusens markutrymmen hade visat att många förhållanden som var av funktionellt och ekonomiskt intresse i stadsbyggandet kunde kvantifieras och behandlas numeriskt. Den statistik som finns om byggandet saknar nästan helt uppgifter om byggnadernas yttre sammanhang. En av de uppgifter samhällsplaneringsgruppen ganska omedelbart tog upp var därför hur detaljplaner kunde beskrivas i numeriska data så att väsentliga egenskaper blir belysta. Syftet med undersökningen är sålunda att erhålla metoder för statistisk redovisning av detaljplaneringens innehåll och omfattning. Med en sådan statistik skulle rådgivande myndigheterna erhålla underlag för att följa förändringarna och bättre än nu är fallet kunna bedöma hur utvecklingen bör påverkas. Ytterligare ett syfte är att studier av hur olika egenskaper är kopplade i planerna kan ge material att diskutera de olika typer av redovisningsformer som som kan tänkas i olika etapper av

planeringsförloppet och gällande olika ansvarsområden.

Samtliga stadsplaner och byggnadsplaner med flerfamiljshus som inkom till byggnadsstyrelsens arkiv 1961 och alla detaljplaner oberoende av ändamål som inkom 1962 har arkivfotograferats. I planerna för 1:a halvåret 1961 har mycket detaljerade mätningar och registreringar gjorts. Försök har gjorts att finna mått som inverkar på eller bestämmer olika funktions- eller miljöfaktorer. Belysningen påverkas till exempel av husform, husgruppering, väderstrecksorientering och avstånd mellan hus; buller av avstånd mellan hus och gata och av husgruppering; friytor av rymlighetstal, markytans splittring, husgruppering och markens brutenhet; kostnaderna av tidigare markanvändning, utnyttjandegrad, markens brutenhet, avstånd mellan hus och byggnadsytans storlek. Uppgifterna om mark, hus, kvarter, plan och tidigare markanvändning kompletteras med data om kommunerna. Detta material analyseras med syftet att söka ett mindre antal sammanfattande eller bakomliggande faktorer.

På uppdrag av den statliga bostadsbyggnadsutredningen pågår vidare en genomgång av 2:a halvåret 1961 och hela 1962 där i första hand förekomsten av olika hustyper undersöks.

Besläktat med detta arbete är ett uppdrag som erhållits från Housing Committee inom FN-organet ECE om en sammanställning av medlemsländernas rapporter om tekniken att värdera egenskaper hos grannskapsenheter, bostadsområden och enskilda bostäder. Huvudintresset i denna studie ligger i metoderna att mäta, finna mått på, egenskaperna hos stadsmiljön. I denna undersökning inriktas arbetet i första hand på befintlig bebyggelse där mätmetoderna är andra och mer utvecklade. En intressant aspekt som också tas upp är hur utfallet av

Förändringar i prisnivå för en- och tvåfamiljsfastigheter (innefattande fritidshus) under perioden 1957—61. Till vänster länsvis för städer, köpingar och municipalsambällen, till höger länsvis för landskommuner.

I ring anges dels den genomsnittliga prisförändringen i procent per år under perioden, dels ungefärliga antalet köp per år inom respektive län.

normer, förordningar, rekommendationer eller annan påverkan på planering och projektering kontrolleras i den färdiga bebyggelsen.

Generalplaneringens frågeställningar bearbetas i samarbete med bostadsbyggnadsutredningen. Dels har kommunala förtroendemän och tjänstemän samt konsulter intervjuats om arbetsätt och inställning till generalplaneringen, dels har i en enkät till ca 100 kommuner tagits upp inställningen till översiktsplaneringen, slutförda och under arbete varande utredningar, dels har genomgång av vis-

sa avsnitt i befintliga generalplaner gjorts. Slutligen behandlas översiktsplaneringens förutsättningar mer teoretiskt i samband med planeringsprocessen som helhet. I dessa undersökningar framträder översiktsplaneringen som något kommunerna är väl medvetna om behovet av. Arbete pågår i stor utsträckning men i något andra former än det traditionella generalplanearbetets. Planeringen sker för delområden, trafik, va, skolor, o.s.v., men en viss oklarhet tycks dock råda om hur planeringens många olika delar skall sammanvägas och samordnas. Detsamma

kan sägas om hur denna planering skall presenteras och behandlas i de beslutande församlingarna. De förarbeten i form av detaljerade översiktsplaner eller dispositionsplaner som fordras som vägledning för detaljplaneringen tycks i inte obetydlig utsträckning ännu saknas. De påståenden som ibland framförts att generalplanerna skulle vara exceptionellt överdimensionerade är svårt att finna belägg för. Snarare tycks utvecklingstakten för markbehov på grund av utrymmesstandardhöjning för bostäder, skolor, arbetsplatser, trafikutrymmen och annat ha underskattats.

Som sammanhängande med generalplaneringen kan studien av stadsbygdens differentieringsfaktorer ses. Utredningen syftar till att urskilja olika dimensioner i den inre differentieringen i ett antal städer, mäta dimensionerna och studera deras rumsliga mönster. Dimensionerna rör bland annat den relativa uppdelningen i arbets- och bostadsområden och uppdelningen av bostadsområdena efter socio-ekonomiska kriterier. Ett tjugofemtal variabler i huvudsak erhållna ur 1960 års folk- och bostadsräkning beräknas för varje stadsdel i ett femtontal städer. Måtten och mönstren på de två antagna huvudfaktorerna, enligt stadssociologisk teori vanligen benämnda urbanisering och social rang, jämförs för städer av olika läge, storleksordning och näringsgrensfördelning.

Utredningens resultat kan utnyttjas i översiktsplaneringen, förutom i de femton städerna, mer generellt med avseende på vilka kriterier som skall ställas upp för de olika typer av distrikts- och områdesindelningar som planeringen arbetar med.

Mot bakgrunden av hur betydelsefulla markpriser, fastighetspriser och olika fastighetsmarknadens förhållanden är för stadsbyggnadsprocessen har dessa frågor tagits upp i en serie utredningar. En be-

arbetning av statistiska centralbyråns köpeskillingsstatistik för bostads- och affärsfastigheter avseende hela landet åren 1957—61 har publicerats i ett informationsblad¹. För en- och tvåfamiljshus har för Stockholms län gjorts kompletteringar av centralbyråns material med bland annat uppgifter om fastigheternas läge i tätorter och glesbygd, kommunens och församlingens tätortsgrad och befolkningsutveckling, fastighetens regiontillhörighet enligt arbetsmarknadsmyndigheternas regionbegrepp, fastighetens användning som sommarbostad eller permanentbostad, säljare och köparekategori. Analyser av prisutvecklingen inom på olika sätt definierade områden pågår. På uppdrag av riksskattenämnden sker som förberedelse till 1965 års fastighetstaxering liknande analyser för ytterligare nio län.

En uppgift av delvis undersökningsmetodisk art avseende en Orts utvecklingsmönster och fastighetsprisernas variationer i rummet över en längre tidsperiod pågår i Nyköping. Köp och försäljningar över en tjuugoårsperiod lokaliseras och kompletteras med objektbeskrivningar. Fastighetsvärdevariationerna undersöks mot bakgrund av kommunal och allmänt samhällslig aktivitet och övriga faktorer som kan påverka prisbildningen.

Som komplement till dessa undersökningar om marknadsförhållanden sker viss genomgång av värderingspraxis och modellstudier av värdepåverkande faktorer.

Som tidigare påpekats är undersökningar om totala stadsplanerings-, projekterings- och byggplaneringsförlopp av väsentlig betydelse och kunskaper om detta förlopps natur kan utnyttjas praktiskt på flera sätt. Dels kan uppgifter om

¹ Erik Carlegrim: Fastighetsprisernas förändring 1957—61. Bostads- och affärsfastigheter. Informationsblad 1963: 30.

Bilden redovisar förändringar och handläggning relaterat till tiden för ett av de detaljstuderade stadsplanefallen. På tidslinjen är angivet antalet månader före fastställelsen. Med ringar visas när bevarade skisser är daterade. Dubbel ring anger de planversioner som återges överst i figuren. Av dessa framgår att planens huvuddrag tidigt fixerats. Övan tidslinjen anges när olika plandetaljer blivit definitiva, under linjen när kommunala myndigheter behandlat planen. Förtroendemannens sammanträden får i detta fall ses i huvudsak som information om och kontroll av arbetet. Under figurerna anges hur totala våningsytan, hushöjden, husbredden och totala huslängden förändrats. Exploateringsgraden har successivt höjts, först genom ökning av längden, därefter av bredden och i någon mån av höjden.

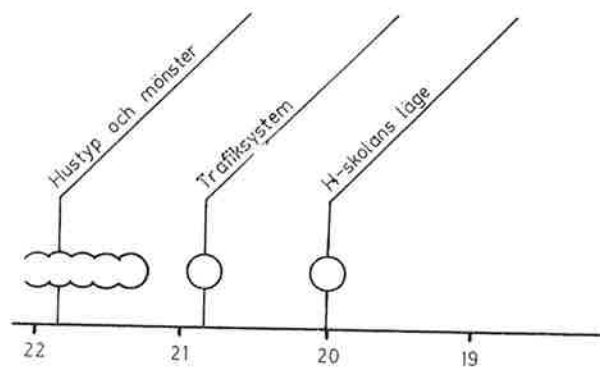
- Skiss
- ⊙ Skiss som återges

Siffrorna under tidslinjen anger månad före fastställelsen

inbördes sammanhang mellan olika åtgärder och avgränsning och tidsbestämning av arbetsmoment ge underlag för tidsplanering — en förutsättning för god produktionsplanering. Dels kan minneslistor upprättas som i en logisk följd beskriver egenskaper som skall diskuteras och beslutas och typer av kostnads- och andra redovisningar som bör framläggas. Slutligen är som tidigare nämnts vetskap om vid vilka tidpunkter och av vilka instanser olika delar i en plan fixeras av betydelse för information och återföring av erfarenheter från produkter i bruk.

Inledningsvis har mycket detaljerade undersökningar av fyra projekt med bostadsbebyggelse gjorts. Projekten har utvalts tillsammans med vederbörande kommun. De har studerats i första hand genom bevarade handlingar såsom diari, föredragningsböcker, protokoll, minnesanteckningar, skisser och kartor. De registrerade händelserna ger en grov bild av processen. Planförslagen från de olika stadierna har därefter detaljstuderats. I dessa kan iakttagas den första tidpunkten en viss plandetalj tillkommit och den sista tidpunkten den ändrats. På grundval av aktmaterialet har formulär utarbetats för intervjuer av medver-

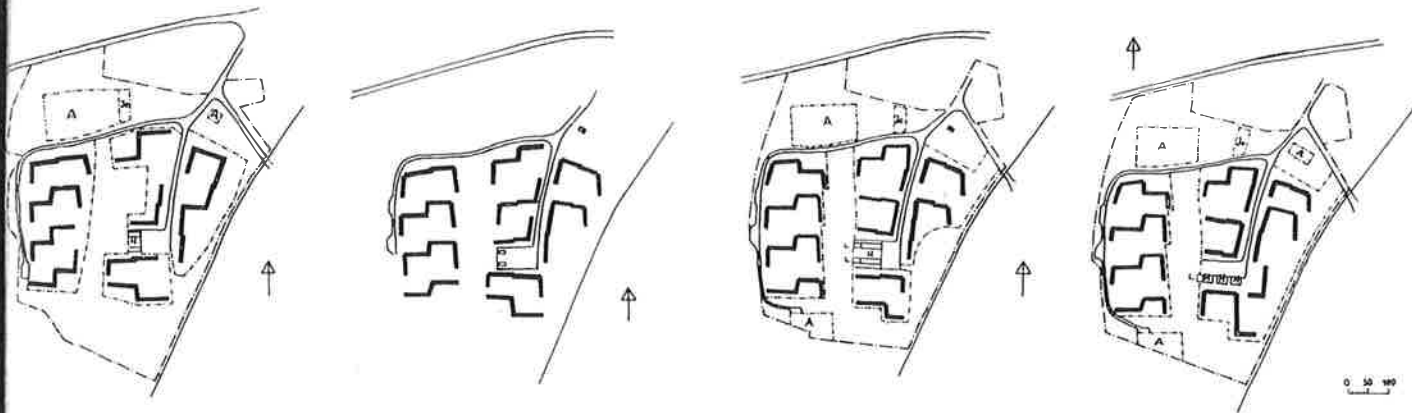
DELAR AV PLANEN
SOM EJ ÄNDRAS

KOMMUNALA MYNDIGHETERS
HANDLÄGGNING AV ÄRENDET

kande parter. Intervjuerna har gällt kompletteringar till händelseförloppet, motiv och förklaringar till planutformningen. Den innehållsiga karaktären i det tekniska arbetet har erhållits genom den höga detaljeringsgraden. Erfarenheter från dessa studier ligger nu till grund för programarbete för mer omfattande undersökningar om stadsplaneringsprocessen. Utarbetande av principer för urval av studieobjekt pågår genom att sammanställa för stadsbyggandet relevanta kommunkaraktäristika och typisera olika projektslag.

Som hjälpmedel i arbetet med stads-

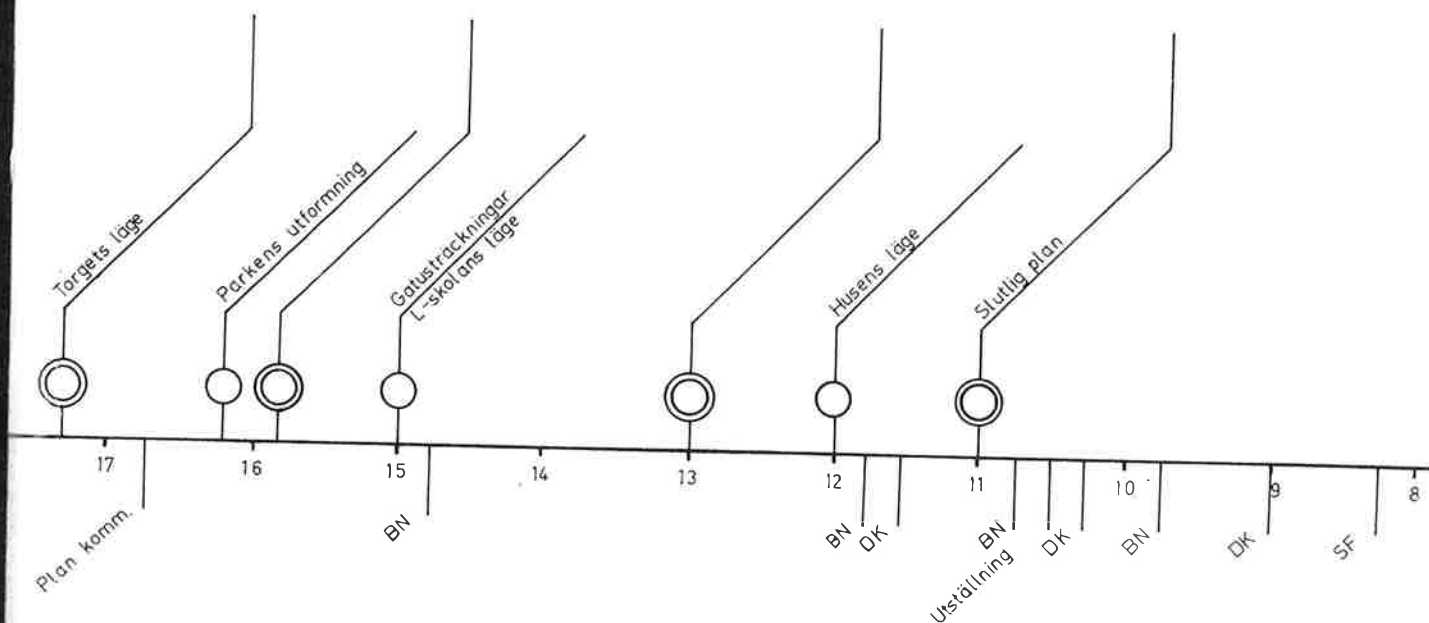

vy = 71000 m²
 h = 3 vån
 b = 11 m
 l = 2160 m

vy = 83000 m²
 h = 3 vån.
 b = 11,5 m
 l = 2430 m

vy = 87000 m²
 h = 3,1 vån
 b = 11,5 m
 l = 2430 m

vy = 90000 m²
 h = 3,1 vån.
 b = 12 m
 l = 2430 m

planeringsprocessen har modeller konstruerats över processer med olika förutsättningar. Den teoretiska bakgrunden har hämtats från bland annat operationsanalys, organisationsteori och nätverksplanering.

I grova drag kan problematiken för samhällsplaneringen sägas karakteriserad av följande: Vid en viss tidpunkt, bedöms eller antas att ett behov av en viss produkt t.ex. ett antal bostäder kommer att föreligga vid en framtida tidpunkt. Att dessa bostäder skall byggas inom ett visst tidigare översiktligt behandlat område beslutas. En beräkning kan då göras

om hur lång tid förberedelserna tar. Förberedelsetiden inlagd i kalendertiden före färdigställningstidpunkten ger igångsättningsdatum och de avgörande tidpunkterna i produktionsförberedelserna. Med de långa tider det rör sig om i planering och projektering, ca tre till fem år till inflyttning i bostäderna, kan det förutsättas att väsentliga förändringar, nya metoder och erfarenheter kommer till stånd inom aktuella kunskapsområden. Varje moment och slutligt ställningstagande till olika delar bör av denna anledning förläggas så sent som möjligt — med rimliga marginaler — för att hän-

syn skall kunna tas till dessa fakta som framkommer parallellt med tillblivelseförloppet som helhet.

Med utgångspunkt från de system efter vilka utvecklingen och bearbetningen sker av gestaltningen, av funktionella, tekniska och ekonomiska egenskaper hos detalj- eller översiktsplanen kan principerna för administrativ styrning och kontroll konstrueras.

Här nedan skall några utredningar nämnas som nyligen påbörjats. I anslutning till genomgången av förekomsten av hustyper i olika kommuner och lägen i orterna kommer i ett urval av 1962 års planmaterial en undersökning att göras av kommunernas motiv till val av hustyp.

I utredningsprogrammen för stadsplaneringsprocessen ingår ett led av fältstudier för att därigenom kunna ställa de tankar om användningssättet som gestaltningen utgick ifrån emot den verkliga användningen. Endast mindre prov på undersökningsmetoder har emellertid hittills kunnat göras¹.

De speciella stadsplaneproblem som sammanhänger med stora snömängder in-

går bland de studier institutet arbetar med i Norrland. I samarbete med Umeå stad pågår undersökningar om funktionella variationer i trafiken vid olika årstider, och olika sätt för snöhantering i varierande stadsplanemönster.

I samarbete mellan samhällsplanerings- och byggnadsplaneringsgrupperna sker på uppdrag av socialdepartementet undersökningar om samhällsplanering och byggnadsplanering för rörelsehindrade.

Inom byggnadsplaneringsgruppen pågår bostads-sociologiska undersökningar där även den yttre miljön studeras.

En samverkan sker även mellan de tekniska högskolornas stadsbyggnadsinstitutioner och samhällsplaneringsgruppen för att utveckla systematik och planeringsmetoder.

De olika utredningarnas omfattning, hypoteser, utredningsmetoder eller resultat har på några undantag när inte behandlats här. Denna presentation av samhällsplaneringsforskning inom institutet är i första hand avsedd att ange typen av arbetsuppgifter.

---

¹ Bo Lanesjö — Birgit Krantz: Folk och fordon. Informationsblad 1963: 42. Hans Fog — Nils Ryman: Bilar på tomtmark. Informationsblad 1963: 1.

ENGLISH SUMMARY

Town planning studies at the Institute for Building Research

FOG, H.: *Samhällsplaneringsforskningen inom statens institut för byggnadsplanering. PLAN 3:1963 9 pp.*

In July 1960 the previously existing building-research organization in Sweden was divided into two bodies, a research council and a research institute. The latter's operations are financed by grants from the council and by contract work for government, institutional and business clients. Research at the Institute is conducted by separate teams for town planning; construction planning; heating, ventilation and sanitation; materials and structures; and production. An additional team assists the others in research design, statistical work and economic analyses. An Information Department performs various duties, among them editing the Information Bulletin which the Institute has been publishing since 1962.

The town planning team, comprising nine of the Institute's 75 staff, has so far concerned itself with exploratory studies. Fieldwork, experiments, pilot programmes and theoretical solutions of civic design problems have been carried out to a limited extent.

One of the projects now under way seeks to arrive at units of measure which can serve to quantify the functional or environmental factors of plans. Detailed measurements are being made and the data analyzed to determine whether it is possible to find underlying summary factors.

At the request of the Housing Committee of ECE, the team is compiling the reports of member countries on the subject: Outline and methods of work on the enquiry into techniques of appraising the quality of neighbourhoods, housing areas and individual dwellings.

Master planning is dealt with by means of interviews with local authorities and engineers; reviews of typologies and forecasting methods employed in submitted master plans; and studies of planning theory, chiefly the periodicity of buildings and works in relation to the time dimension of planning.

Degrees of urbanization and social rank are being studied in some 25 towns. Data on urban differentiation factors may be expected to help shape criteria for breaking down a master plan into areas and districts.

With certain additions, the official registry of titles is being analyzed to determine trends in land and building prices, as well as the patterns of different real estate markets. In one town all purchases and sales within a sector are being recorded over a 20-year period in order to establish variations of property values in relation to local development patterns, municipal and general public activity.

Studies of elapsed project time and development of the whole planning and design sequence yield data which can be put to several practical uses. First, interrelationships and delimitations can be made to underpin time planning in accordance with the critical path method. Second, checklists can be drawn up of the questions to be covered at different stages in the genesis of a project, as well as of the costs and other particulars which should be accounted for in specific operations. Third, information can be supplied and experience fed back to persons and instances by which the functional properties with which the information is concerned are determined.

Särtryck Utgivare: Statens råd för byggnadsforskning

1964

1. *Hellsten, Göran.* Elementhus. 11 s. Kr. 3:—.
2. *Nylund, Per-Olof.* Fogar i ytterväggar av betong — fogmassor. Fogmassor som tätning i betongfasader. 11 s. Kr. 4:—.
3. *Andersson, Jan.* Genomstansning av Lift Slabs. Dimensionering av Lift Slabs med hänsyn till genomstansning. 52 s. Kr. 9:—.
4. *Brown, Gösta.* Metod för datamaskinberäkning av värme- och ljusstrålning i rum samt av kyl- och värmebehov. 32 s. Kr. 7:—.
5. *Larsson, Olov.* Årsverkningsgraden vid en medelstor oljeeldad värmecentral — direkt och indirekt metod. 12 s. Kr. 3:—.
6. *Hansen, Torben.* Estimating stress relaxation from creep data. 4 s. Kr. 3:—.
7. *Reiners, William.* Operationsanalys i brittiskt byggande. 8 s. Kr. 3:—.
8. *Nuder, Ants.* Kostnader för vertikalkommunikationerna i bostadshus med 3—16 våningar — några tillämpningsexempel. 16 s. Kr. 7:—.
9. *Strömberg, Arne.* Vittringsskador på byggnadsmaterial. 12 s. Kr. 5:—.
10. *Höglund, Ingemar* och *Hansson, Tore.* Ny metod för differentiering av det praktiska värmeledningstalet för mineralull. 11 s. Kr. 4:—.
11. *Nilsson, Gustav.* Korrosionsförsök med kolstål i några byggnadsmaterial — inverkan av korrosionsinhibitorer. 13 s. Kr. 8:—.
12. *Cassel, Sten.* Installationens mått och byggnadens — en samordningsfråga. 8 s. Kr. 3:—.
13. *Samhällsplaneringsgruppen, Statens institut för byggnadsforskning.* Kommunernas stadsplaneringsarbete ur organisatorisk synvinkel. 23 s. Kr. 3:—.
14. *Bjerkling, Sven-Erik.* Vanliga grundplintar eller plintpålar? En teknisk-ekonomisk jämförelse. 12 s. 4:—.
15. *Nilsson, Stig.* Sopor från bostadsområden. 8 s. Kr. 3:—.
16. *Gärdenäs, Gunnar* och *Wåblin, Erik.* Färgfilmens egenskaper vid inverkan av fukt. 31 s. Kr. 5:—.
17. Elementbyggnadsteknik. Särtryck ur BYGG. 56 s. Kr. 12:—.

Pris kr. 3:—

Distribueras av AB Svensk Byggtjänst
Kungsgatan 32, Stockholm C
Tfn 08 / 24 28 60 · Pg 540 33